

318

COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

RODICA TOTT

moartea robotului

318

RODICA TOTT

Moartea robotului

Coperta şi desene: A. POCH
Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Portret: ALEXANDRU DIACONU
Prezentarea grafică: ARCADIE DANELIUC

În loc de prezentare

Am găsit-o pe Rodica Tott la revista „Urzica" (unde este redactor) scriind cu o mină tristă un foileton umoristic. Am rugat-o să ne acorde cîteva minute pentru interviul de faţă, menit să o prezinte cititorilor noştri cu ocazia publicării nuvelei „Moartea robotului". I-am adresat deci prima întrebare :

— Cînd v-aţi născut ?

— În 1953.

— Cum ? Vreţi să spuneţi că aveţi doar... 15 ani ?

— Da. De cînd scriu.

— E deci anul cînd v-aţi născut ca scriitoare. Înainte de aceasta aţi mai avut şi alte pasiuni artistice ?

— Am vrut să fiu actriţă de tragedie. În 1949 am dat chiar examen la conservator.

Colecţia „POVESTIRI ŞTIINŢIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Ştiinţa şi Tehnica
Anul XIV
15 februarie 1968

— Cu ce v-ați prezentat ?

— Cu Ofelia — monologul nebuniei din „Hamlet", și cu „Regina ostrogoților". O știți ? Jaaaalnic vîjîie prin noaaaapte...

— Și nu ați reușit ?

— Ba da. Am reușit la clasa de.... comedie. Am renunțat la teatru...

— În schimb v-ați îndreptat atenția spre literatura umoristică.

— Dimpotrivă. Am debutat cu o schiță tragică și am scris o tragedie în cinci acte. Tragedie nu glumă !

— S-a jucat la vreun teatru ?

— Nu s-a jucat. În schimb datorită ei am fost admisă în Școala de literatură „Mihail Eminescu".

— În școală ați continuat să scrieți tragedii ?

— Firește.

— Și ?

— Am fost plasată în 1955 la... „Urzica" ! ! !

— Și dacă nu aveați umor ?

— Pentru orice eventualitate am urmat și Facultatea de filologie, secția de critică literară. Dacă n-am umor, cel puțin am dreptul să critic...

— Mi se pare că ați scris și literatură pentru copii...

— Într-adevăr. În 1964 mi-a apărut volumul de versuri „Cartea copilăriei". Știți, copiii sînt cititorii mei preferați. Nu fac mofturi ca oamenii mari.

— Ați putea să ne amintiți cîteva ziare și reviste în care ați publicat ?

— Am publicat aproape în toate, cu excepția revistelor de literatură serioasă.

— De ce ?

— Eu nu am dat, ei nu mi-au cerut...

— La ce lucrați în prezent ?

— La mașină.

— Nu înțeleg.

— La mașina de scris. Definitivez romanul intitulat „Cînd crocodilii erau albaștri".

— Umoristic ?

— Așa și așa. Încerc să împac și drama și umorul. Poate în felul acesta o să fiu luată în serios....

— O ultimă întrebare : ce părere aveți despre literatura științifico-fantastică ?

— Fantastic de... bună. Altminteri nu m-aș fi plasat pe orbita colecției dv.

A. R.

RODICA TOTT

Moartea robotului

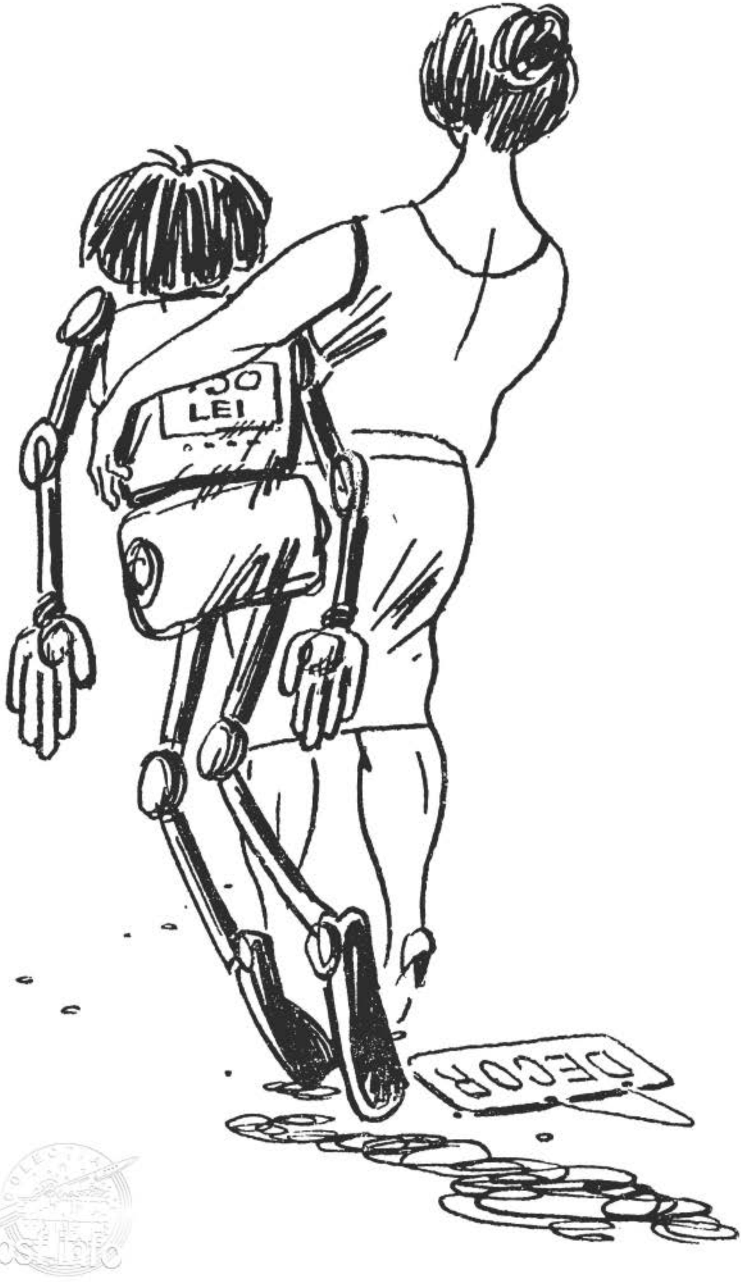
POVESTIRE UMORISTICĂ-FANTASTICĂ

Jeni avea o foarte proastă părere despre prietenie. Cunoștea în privința asta toate citatele de la Pascal pînă la Cristache, mecanicul blocului, un dezamăgit al vieții, căruia îi fugise nevasta cu cel mai bun prieten din copilărie, cu care de altfel făcuse și armata.

Dar să revenim la Jeni. În general, fata avea o fire pretențioasă și bănuitoare, rupînd toate relațiile ce nu corespundeau punctului ei de vedere: ori tot, ori nimic. Și, firește, rămăsese fără nimic, adică fără nimeni, singură și frumoasă ca un nufăr în pustiul apei. Ceea ce îi crea o stare aproape depresivă. Din cauza asta lua Napoton de două ori pe zi și nu se ducea la ședințele de bloc ca să nu se împrietenească, cine știe cum, cu vecinele. Tîrguielile și le făcea numai de la raioanele unde serveau bărbați și la birou își mutase măsuța cu mașina de scris la serviciul tehnic, în care nu exista nici o femeie.

Explicații prea multe nu are rost să dau, dar trebuie să amintesc două fapte extrem de importante: una dintre prietenele ei de încredere refuzase să o ajute la mutat cînd a făcut schimbul de locuință, iar alta se măritase pur și simplu cu logodnicul ei. Ce încredere mai putea avea în femei? Fugea de ele ca de dracul. Le considera interesate, invidioase și de bîrfitoare să nu mai vorbim.

Încetul cu încetul începu să devină singuratică, izolată și cu ticuri: mînca „Grisine", își spăla singură rufele și închidea aparatul de radio ori de cîte ori auzea vreo voce de femeie. Chiar și buletinele de știri le asculta pe sărite. Cu toate astea, nu era de loc fericită și se plictisea îngrozitor, chiar și atunci cînd avea o mulțime de treburi de făcut. Ceea ce o nemulțumea cel mai mult era constatarea unui fapt cît se poate de neplăcut. Observa, de pildă, că fiecare distracție în sensul bun al cuvîntului necesita alături, imperativ, umărul unei a doua persoane. Un film văzut de unul singur este savurat pe jumătate dacă nu-ți poți împărtăși impresiile la ieșirea din sală. Nici o prăjitură n-o poți mînca singură, e caraghios, dacă nu cumva chiar egoist. Te poate crede lumea ori mamă denaturată, ori soție prudentă în perioada divorțului, ceea ce nu e tocmai măgulitor. Ca să nu mai vorbim de cafea. Cine bea o cafea singur, fără comentarii asupra vieții sau a modei, e aproape un caz patologic, din fe-

LEI
DECOR

ricire foarte rar întîlnit. Pe lumea asta nimic nu poți să faci singur. Pînă și în somn dau buzna prietenele, fostele colege de liceu, vecinele și chiar persoane total necunoscute, fie că vrei, fie că nu vrei să le visezi în așternut. Cu toate astea, dintr-un prudent instinct de conservare, Jeni evita cu încăpățînare orice fel de prietenie. Era convinsă că prietena ideală, așa cum concepe ea să fie, nu există sau, dacă există, cine știe pe ce meridian își desfășoară activitatea, fără să bănuiască drama care se consuma în garsoniera cu mobilă confortabilă în care domicilia singură și apatică Jeni.

În după-amiaza în care începe povestirea noastră, Jeni era mai depresivă ca oricînd. De-aceea, cînd văzu robotul în vitrină se bucură ca un copil și dădu fuga la C.E.C. cu o figură atît de aiurită încît funcționarii o bănuiră cîtva timp de fals în acte publice.

În sfîrșit, robotul a fost cumpărat, nu fără oarecare dificultăți, deoarece nu se mai afla în magazin decît cel din vitrină cu mențiunea: piesă pentru decor. În ultima vreme, pe piață era o foarte mare cerere de roboți tip „Prietena ideală" și de aceea, în cazul în care nu l-ar fi obținut pe acesta, Jeni ar fi trebuit să aștepte un nou transport. Avea însă o figură atît de dezamăgită încît responsabilul, un sentimental, îl scoase din vitrină, asumîndu-și tot riscul unui asemenea gest. E drept că, din cauza staționării prea îndelungate în cadrul vitrinei, automatul era cam prăfuit și sprițuit de muște, dar lucrul acesta nu prezenta nici un fel de importanță pentru buna lui funcționare. Chiar dacă ar fi fost acoperit de lavă, precum Pompeiul, și tot ar fi funcționat conform butonului special pentru înlăturarea prafului de pe mobile și dușumea, cum scria și în prospect.

Cred că nu e cazul să descriu un robot, pentru că îl cunoaștem cu toții, l-am văzut și în vitrine și, după ultima statistică, s-au vîndut în Capitală, plus orașele mai mari de provincie, aproape un milion, adică mai mult cu 5,8% decît în anul trecut. Era deci un robot obișnuit, cu unele îmbunătățiri tehnice, cum ar fi adăugarea periei de ghete și a sifonului automat, dar încolo fără prea multe deosebiri față de tipurile mai vechi. Trebuie menționat că acesta era doar cu cîțiva centimetri mai înalt, datorită unei foarte frumoase peruci, tapată în stil coc, care putea fi folosită și la ștersul prafului de pe bibelouri sau cărți. Robotul era de statură potrivită și foarte flexibil în mișcări, fiind dotat cu arcuri de cea mai bună calitate.

În după-amiaza în care și-a îndeplinit toate formele, Jeni l-a transportat la domiciliu cu un camion, legat fedeleș între scînduri, ca să nu se turtească.

Fata era într-adevăr fericită. Acum nu mai avea nevoie de nici o prietenă, nici măcar de femeia care o ajuta la scuturat în fiecare joi. Și, pentru ca să se poată bucura în voie de această minunată achiziție, își luă o săptămînă din concediul de odihnă, renunțînd pînă și la biletul de tratament de la mare. În altfel de caz, renunțarea s-ar fi numit sacrificiu, acum era însă o înțeleaptă alegere între o bucurie mare și o bucurie care depășea orice fel de calificativ.

Jeni a rămas deci acasă singură cu ea însăși și cu omulețul de fier, care avea să fie de acum înainte un fel de Manila — bun la toate. Fata îl privi cîteva clipe zîmbind, apoi se cuibări în fotoliu, își aprinse o țigară și începu să frunzărească prospectul. Informațiile o uluiră complet, inspirîndu-i un deosebit respect pentru automatul înțepenit amabil lîngă fereastră, ca un chelner stilat în așteptarea comenzii.

„Prietena ideală", cum se numea robotul, îndeplinea cele mai diverse sarcini. Putea, de pildă, să fie întrebuințată la întreținerea curățeniei din apartament, declanșînd, printr-o simplă apăsare de buton, aspiratorul de praf, cîrpa de șters geamuri sau bătătorul de covoare. Avea chiar și o mică pompă cu insecticid, foarte utilă în ocazii mai mult sau mai puțin onorabile. Pentru bucătărie putea pune la dispoziție cele mai neașteptate ustensile: mașina de tocat carne, răzătoarea de zarzavaturi, rîșnița de cafea și chiar un tel de bătut ouă.

Mai departe, prospectul indica acțiuni și mai interesante. Prin răsucirea unor butoane numerotate, care fixau fraza dorită, putea răspunde la telefon sau la sonerie în genul acesta:

„Nu este acasă. Reveniți la ora cinci" sau

„Lipsește din oraș două săptămîni" ori

„Nu mai vrea să vă vadă niciodată".

„Iată un răspuns pe care eu, personal, n-aș avea curajul să-l dau nimănui" — gîndi Jeni bucuroasă.

„Prietena ideală" putea fi admirabilă și în alte împrejurări. I se puteau adresa întrebări din diverse domenii, imprimîndu-le pe o mică bandă de magnetofon, după care, în cîteva secunde, sosea răspunsul corect, ca desprins dintr-un Larousse. În afară de aceasta, robotul putea oferi jocuri de cuvinte încrucișate, rebusuri, anagrame și tot ceea ce pune în valoare mintea omenească. Robotul putea să dea răspunsuri inteligente și spirituale, sub formă de maxime și cugetări, și putea să facă poezii în spiritul cel mai modern, adică absurd. Era un robot cît se poate de cult, de la care, slavă domnului, aveai ce învăța. În afară de aceasta, „Prietena ideală" putea să execute orice fel de dans, cam zgomotos, ce e drept, putea să joace ping-pong, șah și tabinet, în cazul în care s-ar fi ivit o asemenea dorință. Știa să facă și pasențe, inclusiv toate cele nouăzeci inventate în clipe grele de Napoleon și mai ales pe baza unor calcule necunoscute, știa să ghicească în cafea și în plumb topit la Bobotează.

Dar ceea ce a amuzat-o pe Jeni teribil au fost dispozitivele pentru ridicarea moralului. Jeni apăsă curioasă pe unul dintre butoane:

— Ești cea mai frumoasă femeie din lume! șopti o voce asexuată, cu un zornăit imperceptibil ca al unui cavaler cu vizieră.

— N-am să te părăsesc niciodată! o asigură cu precizie o voce subțirică de copil orfan.

— Cultivă-ți inteligența. E bunul tău cel mai de preț! o lăudă robotul în continuare.

Cîteva zile, Jeni plutise ca în vis.

Își făcuse cu ușurință curățenia în casă, reparase toată mobila deteriorată, mutase divanul în dreptul balconului și balco-

nul, adică lămîiul de pe balcon, în dreptul băii. Mă rog, o grămadă de treburi îndeplinite într-un mod rapid şi fără eforturi personale.

Pe urmă au venit la rînd celelalte servicii. Mai întîi, Jeni s-a pus la punct cu cultura generală, începînd, bineînţeles, cu clasicii ; asta nu însemna că nu avea la bază nici un fel de pregătire. Să nu uităm că Jeni luase bacalaureatul cu media 8,45 şi absolvise facultatea cu calificativul „bine", motiv care ne face să credem că era destul de serios dotată. Era deci foarte bine pregătită, dar îi lipseau unele cunoştinţe de amănunt dintre acelea cu care conferenţiarii salvează de obicei cele mai plicticoase prelegeri.

Jeni se gîndi, pentru început, să ceară robotului cîteva maxime în legătură cu prietenia şi femeile, problemă care o preocupa atît de mult.

— Cum poţi afla prietenia ideală ? imprimă Jeni pe banda de magnetofon întrebarea şi manevră discul din cadrul „cugetărilor" spre litera „P". Aşteptă cîteva minute curioasă, ascultînd hîrîiturile automatului intrat în funcţiune. În clipa următoare apăru prin tubul pneumatic un sul micuţ de hîrtie, pe care citi puţin nedumerită :

Caută-n aproapele tău oglinda,
Dar nu spre a te bărbieri
Şi nici ca să-ţi vopseşti părul.

ANTONIO MACHADO

POEZII ŞI POEME

După cum am arătat, răspunsul o nedumeri pe Jeni, şi asta pentru că poezia nu avea, de fapt, final, adică se oprea tocmai unde-ar fi trebuit să înceapă. Va să zică, să cauţi în prietenii tăi oglinda, dar nu ca să te bărbiereşti sau să-ţi schimonoseşti părul... Ci să, ce ? Asta era, nu avea final, nu era un răspuns.

„Se pare că n-am formulat eu bine fraza !" — se gîndi Jeni, căutînd să dea o altă expresie ideii.

— Poate exista o prietenie cu adevărat ideală ? imprimă Jeni pe bandă întrebarea, convinsă că de data aceasta a mers direct la esenţa problemei. Sulul de hîrtie apăru imediat în tub, fără întîrzierea necesară prelucrării :

„Specificaţi secolul".

Într-adevăr, asta uitase să specifice, dar completă fără să stea mult pe gînduri :

— Secolul XX.

Din nou sulul de hîrtie se ivi foarte repede în tubul pneumatic şi Jeni citi mirată :

„Pentru secolul XX n-am nici un citat referitor la această problemă".

Jeni se hotărî să treacă la altă consultaţie, socotind că în acest domeniu robotul nu este încă destul de perfecţionat.

În continuare vru să ştie un lucru de care a auzit fiecare dintre noi, dar nimeni nu s-a întrebat de unde a luat naştere. Pe banda de magnetofon înregistră această întrebare simplă, dar destul de interesantă :

— De ce se spune despre femeie că e jumătatea bărbatului ?

Jeni s-a întrebat de multe ori care-o fi noima acestei zicale. Faptul că Eva a fost confecţionată dintr-o singură coastă a bărbatului, cu toată exagerarea, nu-i dădea dreptul la achiziţionarea celorlalte kilograme pînă la jumătate. Era clar. Povestea trebuia să fie alta.

De data aceasta, robotul întîrzie mai mult, dar răspunsul era de-a dreptul uluitor. Iată-l :

„În evul mediu, între anii 1294 şi 1323, a existat în Sardinia republica Lassadi, care avea şi un soi de constituţie. Articolul 33 al acestei constituiţii cuprindea următorul text : Cine va spune unui cetăţean hoţ, mişel, sclavule, minţi etc. va plăti o amendă de 20 de lire genoveze. Ca martori ajung un bărbat sau două femei".

Pe Jeni o încîntă foarte mult această informaţie şi continuă să formuleze fel de fel de întrebări. Astfel află, ceea ce nu găsise în nici un almanah pînă acum, modul generos în care a murit Budha. Cu o uitare de sine inexistentă în zilele noastre, iluminatul şi-a oferit trupul unor pui de tigri care mureau de foame. Numai în felul acesta a putut trece atît de uşor în Nirvana.

Jeni se gîndi mult timp, fumîndu-şi ţigara, dacă ar fi în stare să facă un asemenea act de altruism. După o adîncă meditaţie, ajunse la concluzia nu numai că nu ar fi fost în stare, dar că nici măcar n-ar fi avut o asemenea ocazie, tigrul fiind un animal destul de rar prin părţile noastre, aşa că nu-şi mai bătu capul prea mult cu asemenea filozofie.

Învîrtind alte butoane şi punînd întrebări cît mai ciudate, află că viteza de gravitaţie la Paris e de 9,80 m, că Franklin s-a apucat să studieze fizica la 50 de ani, că Jack London, ca să poată memora cuvintele mai deosebite, le scria pe bileţele şi le prindea cu cîrlige de rufe pe o sfoară întinsă în baie, că Shakespeare-ul Olandei, Wandel, vînduse ciorapi şi altele tot atît de interesante.

Spre miezul nopţii, simţind o vagă ameţeală şi o durere de cap difuză, îşi imprimă pe bandă simptomele cerînd sfatul competent al robotului prevăzut sub şoldul stîng şi cu o mică farmacie.

Jeni primi numele a cîtorva zeci de medicamente, care, de altfel, nici nu se găseau la îndemîna oricui şi se puteau obţine doar cu reţetă şi, în cele din urmă, robotul îi oferi un antinevralgic. Dar Jeni nu lua nici un fel de medicament, fiind în privinţa aceasta extrem de primitivă. Nu folosea nici măcar vitaminele sau bomboanele de mentă atît de inofensive. Robotul avea însă prevăzute sfaturi şi pentru astfel de cazuri :

„Întrebuinţaţi metoda «COUÉ». Luaţi o sfoară şi faceţi douăzeci de noduri. După această operaţie, întindeţi-vă pe pat într-o cameră întunecoasă, închideţi ochii complet relaxată şi, numărînd nodurile, repetaţi de fiecare dată : «Mă simt foarte bine» pînă cînd, într-adevăr, vă veţi simţi excelent."

Jeni răscoli toată casa în căutarea unei sfori, şi lucrul acesta o enervă la culme. Durerea de cap începuse să ia proporţii. N-avea în toată casa nici un fel de sfoară în afară de frînghia de rufe, care, în cazul în care ar fi fost înnodată, ar fi prezentat

două zeci de noduri cît oul de rață, pe distanță de aproape doi metri. Era foarte probabil că n-ar fi putut să le numere complet relaxată.

În cele din urmă, recurse la antena de la televizor, care, fiind din material plastic, se înnoda destul de ușor. După această operație, se întinse pe pat și începu să numere nodurile ca pe niște mătănii, enervată din ce în ce mai mult. Ba ieșeau șaisprezece, ba douăzeci și cinci. Copleșită de aceste dubii și ocupată cu numărătoarea, nu mai avea timpul necesar sugestiei.

Cînd, în sfîrșit, constată că erau exact cît concepuse, își dădu seama că uitase total fraza care trebuia repetată în chip de descîntec. Asta însemna să pună robotul în funcțiune din nou, dar pînă să se decidă adormi tun, cu antena alături.

Ziua următoare, Jeni și-o începu prin niște exerciții de gimnastică modernă, comandate de „Prietena ideală“, după care fu servită cu o cafea cu lapte frapată și cîteva tartine cu unt. După ce ascultă buletinul de știri într-o factură cu totul superioară și mult mai rapid informat decît postul de radio, fata își reluă locul în fotoliu, studiind prospectul la capitolele încă necunoscute.

Pînă la ora prînzului jucă șah, cîștigînd două partide din cinci, cu o remiză dintr-o simplă chestie de neatenție, ascultă cu emoție un cîntec de luptă al apașilor și comandă robotului o poezie, indicîndu-i spre folosință cele mai ciudate cuvinte.

La cîteva minute de la comandă, sulul mic de hîrtie apăru prin tubul pneumatic, și Jeni citi încîntată următorul poem :

DECOR

Clamele din creier
mă întorc în suburbie
inoxidabil
ca un serj în avantaj.

Mii de orașe cresc în pahare
prin besna ideilor.

Farfurii galopante
în obiectiv și baladă
plus un păianjen de ipsos.

Serul sunetului de lemn
nerealizat
în dioptria molibdenului
convoacă recepții.

Trandafirii forjați
au copite nepereche
ca sulurile manșoanelor
în cercei de decor.

Vînt de nucă aflarăm :
e noapte.

După cum se poate observa, este una dintre poeziile cele mai moderne și, dacă Jeni n-ar fi fost un om cinstit, ar fi trecut-o pe numele ei și ar fi publicat-o cu mult succes într-una

dintre revistele noastre de prestigiu. Dar ea nu şi-a însuşit niciodată bunul altora, aşa cum fac unii care numesc treaba asta „influenţă".

Încîntată însă de rezultat, Jeni comandă şi o poezie umoristică. Avea de gînd să profite de bunăvoinţa „Prietenei ideale" şi să se distreze cît mai mult cu putinţă. Se gîndea fericită la clipa în care îi va comanda o revistă de estradă sau o emisiune de satiră şi umor, dar n-avea nici un rost să le consume pe toate în aceeaşi zi.

Comandă deci o poezie umoristică, şi robotul începu să duduie. Peste zece minute, Jeni era în posesia poeziei intitulată :

NEPERECHE

Besna din serj convoacă
în farfurii de păianjen
oraşe galopante.

q a y

În dioptrii nerealizate
pahare în avantaj
mă întorc spre suburbie
cu cerceii nepereche-ai manşoanelor

w s x

Clamele, inoxidabil
ca serul ideilor plus o nucă
le aflarăm în creier
în decor de ipsos al sunetului.

? ! + ( ) , ; : = / '

Molibdenului forjaţi mii de copite
din sulurile cu vînt şi baladă !
E noapte pentru recepţii.

1, 2, 3, 4, 5,

Obiectiv, pe lemn
cresc trandafirii
andafirii, dafirii, firii, irii.

Nici nu termină bine de citit că Jeni izbucni într-un hohot de rîs foarte sănătos, fără să se gîndească prea mult că s-ar putea s-o audă vecinii.

Apoi îşi dădu dintr-o dată seama că poezia aceasta avea un umor foarte ciudat. Adică, mai bine zis, nu avea umor, dar te făcea să rîzi. Începu să studieze poezia după toate legile comicului pe care le învăţase la şcoală, dar nu reuşi s-o situeze în nici un fel de categorie. Pînă la urmă renunţă să-i mai găsească vreo explicaţie, deşi era foarte simplă : uitase să schimbe cuvintele de la prima poezie şi robotul confecţionase cu ele pe cea de-a doua. Numai sugestia că citise o poezie umoristică o făcuse pe Jeni să rîdă. Asta e tot.

Jeni, nedîndu-şi seama că eroarea îi aparţine (din cauză că nu citise prospectul prea bine), începu să manevreze automatul la nesfîrşit, cu încăpăţînare, ca să obţină poezia umoristică. Scosese aproape trei sute şi ar fi scos şi mai multe dacă robotul

nu s-ar fi încins atît de tare încît amenința să sară în aer cu tot blocul la primul vers peste limită. Ceea ce nu se întîmplă în mod normal cu poezia noastră modernă, slavă domnului.

În ziua următoare se trezi de dimineață și, după gimnastica obișnuită, se privi în oglindă. Arăta cît se poate de prost. În primul rînd, părul nu mai era coafat de cîteva zile, iar obrazul neîngrijit și neconturat de fard se reflecta în oglindă în culori nu prea vesele.

Constatarea o nemulțumi, dar se gîndi că n-are rost să intervină deoarece tot n-o vedea nimeni. Totuși, pentru redresare morală, comandă robotului, în timp ce-și bea cafeaua cu lapte, cîteva laude din capitolul 5, consemnat în prospect.

— Ești cea mai frumoasă femeie din lume! bubui robotul ca un tun, scoțînd toți vecinii din apartamente.

Pînă cînd descoperi Jeni butoanele pentru reglarea vocii, tot blocul află că e un geniu, că nu va fi părăsită niciodată și are atîtea calități încît ar putea să dărîme pămîntul. Dacă nu l-ar fi oprit la timp, ar fi putut să dărîme chiar blocul ca pe un iceberg, dar asta e altceva. În orice caz îl temperă destul de ușor, tocmai în clipa în care zbiera ca un regiment în coloană de marș:

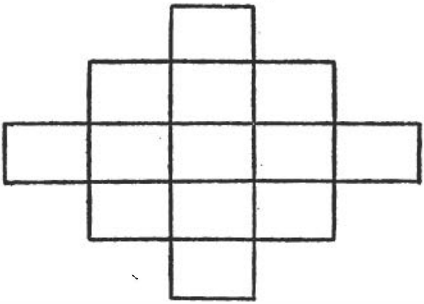
Viața nu-i înfloritoare
Dacă tu nu rîzi în soare...

Jeni îl amuți complet, mulțumindu-i totuși cu un zîmbet pentru ultima declarație. Aceste două versuri o făcu să se gîndească la fostul ei logodnic, care, la despărțire, îi spusese: „Fără tine viața mea o să fie înfloritoare. Cel puțin am să stau duminica liniștit la meci".

Amintirea logodnicului care se însurase cu prietena ei o întristă. Ca să uite, comandă robotului cîteva jocuri de cuvinte încrucișate, știind bine cît de binefăcătoare sînt în asemenea ocazii. Te distrag.

Apăsă deci pe primul buton destinat începătorilor și primi pentru dezlegare următorul romb rebusistic intitulat:

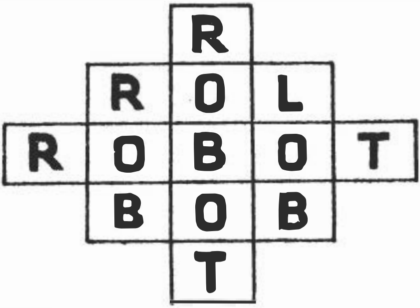
ROBOTUL

ORIZONTAL: 1. Soare în eclipsă la egipteni. 2. Fără el actorul e în vacanță. 3. Persoană cu cap de fier. 4. Sanie cît un grăunte. 5. Literă din literă.

VERTICAL : 1. Notă pe jumătate. 2. Cineva care muncește pentru altcineva fără ca să se aleagă cu ceva. 3. Aceeași persoană de la trei orizontal, dar în picioare. 4. Bun pentru cercei. 5. Unt.

Dezlegarea rombului intitulat : Robotul

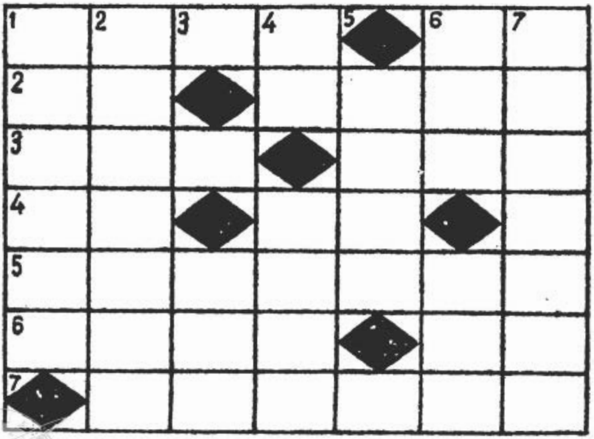

Bineînțeles că jocul de mai sus a fost dezlegat foarte ușor pentru că Jeni, deși n-avea o pregătire specială, era totuși inteligentă. Pentru verificarea puterii de deducție și de istețime, comandă un joc mai greu, apăsînd pe butonul care indica „numai pentru așii genului". Era o adevărată îndrăzneală.

De îndată sosi unul dintre cele mai grele jocuri care obținuse și cîteva premii internaționale, neputînd fi dezlegat decît de doi oameni : de cel care-l făcuse și de un ventriloc din Venezuela care avusese la activ și alte meserii dubioase.

Jocul, la început, părea inofensiv, motiv pentru care Jeni se apucă să-l studieze fără prea mare interes, numărînd mai întîi pătratele. Erau șapte plus un careu :

DIN VALURILE VIEȚII

ORIZONTAL :

1. Erou dintr-o nuvelă cunoscută — Licurici abscons.
2. Superb pe a cincea stradă — Calul dracului.
3. Făcută din nimic — Mare incorectă.
4. Ipoteză la început — As, așa cum e.
5. Snob de coloratură.
6. Pușcă în cușcă — Oraș în Patagonia.
7. Vorba cîntecului.

VERTICAL :

1. Se află în Enciclopedie.
2. Fără cuvînt.
3. Cămilă eliptică de cocoașă.
4. Nod în papură — Conopidă cu proprietăți.
5. Spadasin renumit.
6. Mormînt — Comportament etrusc.
7. Curcubitacee.

După cîteva ore de chinuri, Jeni renunță să mai dezlege jocul. În afară de „Ipoteză la început" și „As, așa cum e" (orizontal patru) n-a reușit să așeze nici un cuvînt pe hîrtie. Era clar că n-avea aptitudinile ventrilocului din Venezuela și că nu degeaba obținuse el premiul pe scară mondială.

Cum înțepenise în fotoliu aplecată peste careul acela savant, Jeni simți o nevoie acută de mișcare, motiv pentru care invită robotul la dans, apăsînd la întîmplare, mai mult de oboseală decît de curiozitate, pe unul dintre butoanele pe care scria „Dansuri din Oaș". Dar după primii pași se auziră bubuituri în toți pereții garsonierei, iar vecinul de la parter sună uluit la ușă, întrebînd-o ce i-a venit să accelereze motocicleta în casă. Nici dansul nu era posibil.

Ca să evite orice fel de discuție cu vecinii, începu să joace în liniște tabinet; dar, spre surprinderea ei, își prinse „Prietena ideală" trișînd. Abia tîrziu observă Jeni că unul dintre butoane se strîmbase în timpul dansului și era deci normal ca gesturile robotului să fie oarecum necontrolate. Era însă prea plictisită ca să mai continue jocul și, cum era și foarte tîrziu, îl puse să-i facă niște pasiențe și așa află, verificînd o sută optsprezece posibilități, că a doua zi, în contradicție cu buletinul meteorologic, avea să plouă în mod sigur.

Ziua care a urmat s-a arătat de la început mohorîtă, așa cum a ieșit în cele o sută optsprezece pasiențe calculate pe bază științifică. Norii coborîseră foarte jos, amenințînd să se prăbușească peste blocuri, ceea ce s-a și întîmplat pe la ora zece fără un sfert. Pînă aproape de nouă, Jeni dormise înfășurată în cearșaf, fără nici un chef să se ridice.

Totuși la opt și patruzeci și cinci de minute a fost nevoită să alerge spre ușă, deoarece sunase cineva din greșeală: căuta o pisică dispărută de cu seară. Greșeala consta în faptul că pisica

fusese găsită la ora opt și patruzeci de minute în crematoriul blocului. Stăpîna știa lucrul acesta, dar se zăpăcise.

Drama lipsită de importanță, dar totuși omenească, îi mări mahmureala. Din cauza asta nici nu și-a mai făcut gimnastica de dimineață și, în loc de cafea cu lapte, a băut un ceai de mușețel. N-avea nici poftă de mîncare.

Afară se întunecase de-a binelea și Jeni se simțea fără nici o justificare foarte singură. O anumită justificare la drept vorbind exista, și anume neliniștea și spaima care o cuprindeau totdeauna înaintea unei furtuni. Singurul lucru de pe lumea asta care o făcea să se gîndească fără să vrea la moarte era trăsnetul, chiar atunci cînd avea deasupra capului un paratrăsnet. Dar trebuia să treacă și peste asta.

Cîteva secunde se gîndise cu groază că robotul ar putea să atragă cumva trăsnetul, însă cum nu-și mai amintea nimic din fizică, se hotărî să-l mute în bucătărie doar în cazul în care ar fi început să aibă paraziți. Oricum, era decisă să nu-l folosească decît după ieșirea curcubeului, cu toate că niște anecdote vesele spuse în aceste ceasuri apăsătoare i-ar fi prins foarte bine.

Jeni se cuibări în fotoliu, răsfoi cîteva clipe o revistă, dar n-avu răbdare s-o citească ; începu să coasă niște nasturi, dar renunță repede, deoarece îi prinsese tot de partea butonierelor și, pînă la urmă, îi ceru robotului să-i dea în cărți. În felul acesta, Jeni află despre viața ei personală o mulțime de lucruri.

În general, datele erau foarte corecte. Nu demult, i se spunea, avusese o bucurie și o veste neașteptată. Craiul de ghindă, care în momentul de față cădea foarte departe de casă, peste cel mult două puncte, din cauza unui crai de tobă, o să aibă de-a face ori cu o haină militară ori cu o haină de popă, ceea ce e cam tot una.

Jeni, bănuind că valetul de treflă nu e altul decît medicul veterinar care-i oferă locul în troleibuz în fiecare dimineață, cu o amabilitate care o face să se simtă la o vîrstă matusalemică, nu mai avu chef să-și cerceteze viitorul, mai ales că nici nu credea în misticisme.

Din tot ce-i spusese robotul reținuse doar faptul că în clipa de față era înlăcrimată și cu inima închisă ca o bijuterie tăinuită de hoți. Și asta așa era. Omul care e supărat dintr-o anumită cauză cunoscută e mai puțin supărat decît unul care habar n-are de ce i s-au înecat corăbiile. Imposibilitatea stabilirii unei cauze poate deprima omul într-o asemenea măsură încît ori ajunge la sinucidere, ori își cere concediu fără plată exact cînd te aștepți mai puțin.

Cu Jeni nu se puteau petrece însă asemenea lucruri, deoarece nu-i venise niciodată în gînd să treacă voluntar pe lumea cealaltă, iar concediul, deocamdată, nu fusese consumat. Totuși neliniștea persista. Mai precis : n-avea chef de nimic, dar simțea

acut nevoia să acţioneze. Într-o astfel de situaţie e foarte greu să te descurci. Luată prin surprindere de o asemenea stare, nemaiîncercată pînă acum, Jeni rămase buimacă în fotoliu, cu mîinile spînzurînd ca două aripi frînte, privind tristă peticul cenuşiu de fereastră.

— Ce vreme urîtă ! zise ea cu voce tare.

— Da, e foarte urîtă ! răspunse tot ea şi, în aceeaşi clipă, îşi dădu seama că vorbeşte singură.

„Prietena ideală“ stătea liniştită lîngă fereastră. Afară începuse să plouă şi, din cauza curentului care se strecura printre giurgiuvele, robotului îi flutura peruca din cap ca o meduză.

— Idioato ! strigă Jeni furioasă. Puţin îţi pasă de părerile mele.

Într-adevăr, robotul era cît se poate de indiferent.

— Tinichea afurisită ! urmă ea pornită pe scandal. Lîngă tine îmi pierd personalitatea. Nu pricepi ?

Jeni se ridică agitată de pe fotoliu, plimbîndu-se de colo pînă colo prin casă, gesticulînd anapoda, dar convingător.

— Nu-ţi dai seama ? Aş prefera, la urma urmei, să-ţi împrumut umbrela şi să nu mi-o mai aduci înapoi, să mă inviţi la o cafea şi să găsesc uşa încuiată şi chiar să-mi iei logodnicul dacă-i atît de uşor de luat. Aş vrea să mă contrazici, să mă vorbeşti de rău, să-mi dai telefon la unu noaptea şi să mă-ntrebi ce film joacă la „Luceafărul“. Trimite-mă să-ţi iau ţigări sau reclamă-mă că cresc o găină-n baie, dar fă totuşi ceva şi de la tine fără să-ţi comand eu.

Jeni o privi cu ură :

— Fără mine eşti moartă. Dracu a mai văzut o asemenea prietenă ?

Robotul îi zîmbea stereotip, fîlfîindu-şi nepăsător peruca.

— Din cauza ta aş putea să-mi pierd orice fel de sentimente. Şi n-ar fi exclus să-mi sclerozez şi coardele vocale. Unde-i lupta dintre contrarii ?

Fără buton, robotul habar n-avea unde-i lupta dintre contrarii.

Jeni se apropie de el, lovindu-l cu palma peste frunte :

— Cap de tinichea, asta eşti ! Magazin universal...

Şi o nouă palmă îl pocni peste beculeţul din orbita ochiului.

Robotul zornăi scurt şi după un oftat prelung declară oficial :

— Nu este acasă. Reveniţi peste două săptămîni.

— Eşti un cretin ! urlă Jeni pradă unei furii teribile şi îl izbi cu latul palmei peste omoplat.

Robotul se apucă liniştit să frece parchetul.

O palmă dată la întîmplare opri aspiratorul şi-l făcu pe robot să-i aducă la cunoştinţă că Tibetul are trei milioane de

locuitori, după care schiță un pas de dans foarte imprecis, dînd grav replica lui Hamlet în fața stafiei.

— Habar n-ai ce spui ! strigă Jeni indignată. Habar n-ai pe ce lume trăiești.

Automatul încercă s-o binecuvînteze, dar în aceeași clipă începu să funcționeze și bătătorul de covoare, care o pocni pe Jeni drept în creștetul capului, năucind-o complet. După asta, „Prietena ideală“ dădu citate din Biblie cu o voce subțire de țîrcovnic, ținînd tactul cu telul de bătut ouă.

— Mă descotorosesc eu de tine ! hotărî Jeni, aducînd satîrul de spart oase.

Fără să stea mult pe gînduri, îl lovi frontal și definitiv, gest scuzabil dacă ne gîndim că afară ploua cu găleata și că în ziua aceea Jeni avea nevoie de o prietenie adevărată.

Izbit în plin, robotul se înclină pe o parte, se aplecă în față și declară pentru ultima oară :

— Ești cea mai frumoasă femeie din lume !

Apoi se aplecă adînc, o împroșcă puternic cu insecticid și se prăbuși pe podele.

S-ar părea că toate astea s-au întîmplat datorită faptului că Jeni nu scosese nici un cuvînt timp de șapte zile, lucru care poate duce o femeie pînă la crimă. Dar nu acesta era motivul adevărat.

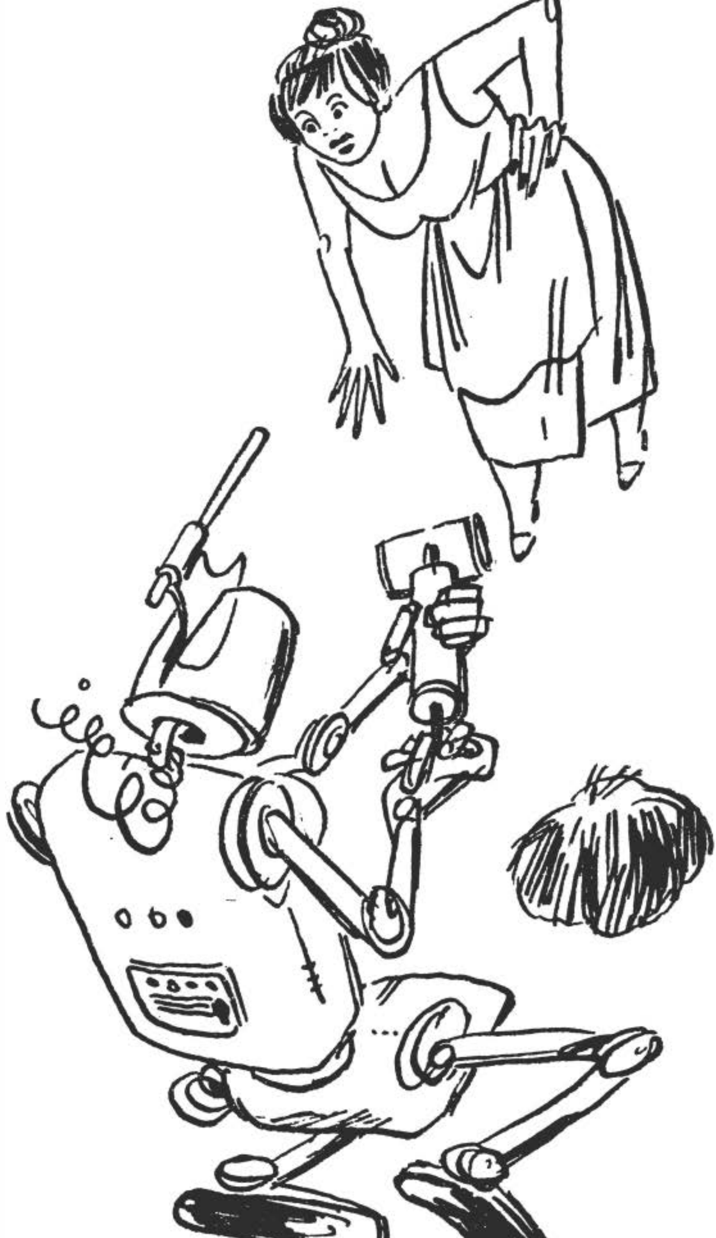
Amintiți-vă puțin de începutul acestei povestiri și de părerile pe care le avea Jeni despre prietenie, și mai ales de acel principiu : ori tot, ori nimic. Ei bine, „Prietena ideală“ îi oferise tot, în afară de un singur lucru.

Dar să nu mai lungim povestea. E bine cunoscut faptul că știința e făcută de om și nu invers. Poate aici stă tot secretul.

Jeni adună rămășițele „Prietenei ideale“, care acum nu mai era nimic altceva decît un maldăr de fiare făcute zob, și le depozită pe palier, cu gîndul ca a doua zi să le predea la D.A.C. Paguba era destul de serioasă, dar bucuria de a se vedea eliberată întrecea cu mult o meschină sumă de bani.

După ce se întoarse în cameră, Jeni, într-o dispoziție excelentă, făcu un duș, fredonînd una dintre melodiile la modă. Apoi se fardă cu minuțiozitate și îmbrăcă un deux-pièces gri care o avantaja mai mult chiar decît bănuia ea. Era hotărîtă ca în aceeași după-amiază să-și viziteze cîteva prietene, eventual să le ceară chiar scuze că fusese atît de rece în ultima vreme. Se gîndea că, la urma urmei, nimeni nu e perfect pe lumea asta. Nici măcar roboții

În momentul cînd ieși pe palier, o scenă cu totul și cu totul de necrezut o înmărmuri de-a binelea : robotul, în carne și oase (adică de parcă ar fi fost nou), juca șotron în mijlocul unui pîlc de copii !

Plină de nervi din cauza ploii, Jeni trecuse cu vederea ultimul paragraf din prospect, și anume punctul în care se specifica foarte clar că, în caz de deteriorare, automatul dispune de un mecanism special pentru reparații capitale, care în mai puțin de o oră pune totul la punct. Ceea ce se și întîmplase de fapt.

Dînd cu ochii de robot, Jeni întoarse repede capul, prefăcîndu-se că își caută cheia în geantă, și încercă să se strecoare pe lîngă copii fără să fie observată.

— Tanti ! o strigă unul dintre ei, cu o figură isteață. Ați uitat robotul afară.

— Nu-i al meu ! mormăi Jeni gata să se spele pe mîini de toată afacerea.

— Ași ! replică un țînc mai răsărit. Dacă îl apăsăm pe clapa de lîngă ureche, spune numele și adresa dumneavoastră.

Jeni habar n-avea de istoria asta. Nu-i dăduse prin cap să cerceteze niciodată clapa de lîngă ureche, măcar că-i atrăsese atenția de foarte multe ori. Probabil că adresa și numele ei fuseseră imprimate încă de la magazin. După factură.

O inspirație de moment o salvă din această situație neplăcută :

— Vi-l dăruiesc vouă, copii, declară ea generoasă. Luați-l și stăpîniți-l sănătoși. Vi-l fac cadou.

O resemnare adîncă pluti pe chipul proaspeților moștenitori :

— E imposibil, tanti. Oriunde îl ducem, ne face de rîs. Cred că are un fel de ceas pentru marcarea kilometrajului. Cum depășim douăzeci de metri, ne bagă în cofă...

— Cum așa ? se miră Jeni, care nu pricepea nimic.

— Foarte bine, o lămuri istețul. Oriunde îl ducem, că am încercat și asta, de ce să vă mințim, strigă în gura mare : „Hoții, hoții !"

— Și-n garaj a strigat ! mărturisi un altul.

— Și la „Aprozar", după lăzile de suc ! se plînse un puști de-alături.

— Cum l-am readus pe palier, a tăcut ! încheie cel dintîi.

Jeni privi robotul cu mai multă prietenie. Pentru prima dată dădea dovadă și el de-o anumită personalitate. Nu era un robot în general, ci pur și simplu era robotul ei. Zîmbi resemnată și îi deschise ușa, așezîndu-l ca de-obicei între fereastră și bibliotecă.

Cînd coborî din nou scările, pentru că nu renunțase la vizitele din după-amiaza aceea, Jeni le spuse copiilor :

— Ori de cîte ori vreți să vă jucați cu el, puteți veni fără grijă...

— N-o să vi-l răpim de la alte treburi ? întrebară cu teamă țîncii ?

— O, nu ! îi asigură Jeni. Oricum eram prea singuri. Și pe urmă sînt unele lucruri pe care prefer să mi le rezolv personal...

Afară ieșise, în sfîrșit, curcubeul.

VOICU BUGARIU

RE-ÎNTOARCEREA

Era căsătorită. Soțul ei era plecat pentru mult timp.

Suportase despărțirea foarte greu, la început. Se consolase însă, după vreo trei ani. Devenită ingineră electronistă, construi un creier capabil de autoperfecționare și, vreme de mai bine de doi ani, îi furniză toate datele posibile despre soțul său: amintiri, lucrări legate de profesiune, date amănunțite despre rude, prieteni, cunoscuți.

Această muncă de informare sfîrși prin a o pasiona.

Își iubea mult soțul. În memoria ei se gravaseră și cele mai schimbătoare nuanțe ale caracterului lui. Discută îndelung cu prietenii și colegii lui. Vorbi multe seri cu mama lui, care-i povesti copilăria fiului cu toate amănuntele pe care inima ei de mamă le reținuse. Creierul electronic înregistră zeci de mii de fapte și fu programat să le folosească în sinteze. Reuși chiar să-i imprime posibilitatea colorării afective a acestor sinteze.

Primele fraze fură un triumf pentru ingineră electronistă și o emoție tulbure pentru soție. Utilizînd benzi pe care vocea soțului era înregistrată, creierul reușise să-i analizeze particularitățile de pronunțare și de stil. Dispozitivul de vorbire se exprima folosindu-i timbrul și întorsăturile de frază caracteristice.

Inginera începu o serie de experiențe cu opera ei, de care era foarte mîndră. Programă creierul să interpreteze anumite întîmplări, îi ceru să-și dea părerea, conform datelor pe care le memorase, asupra unora dintre lucrurile care îi plăceau soțului ei în mod deosebit. Experiența ce o convinse că temerara ei experiență a reușit fu aceea în cadrul căreia creierul îi explică de ce „îi place" o melodie.

Începu să-și petreacă serile cu „vocea". Îi aducea cu regularitate știri din specialitatea soțului, o informa despre evenimentele artistice ale zilei, o ținea la curent cu ceea ce se petrecea în viața ei. Creierul se dovedea la înălțime. Între celulele lui se stabiliseră legături noi, adesea surprinzătoare. Ajunsese să rostească judecăți ce o uimeau.

După un timp ajunseseră și la discuții în contradictoriu. Creierul se ilustră și într-o direcție neașteptată: în logica a-

fectivă. Discuțiile cu el îi deveniră necesare și, într-o seară, involuntar, i se adresă cu numele soțului său. Mașina reacționă neprevăzut. Resursele ei afective se sublimară după legi încă necunoscute în cibernetică, într-un anume lirism. Femeii îi fu dat să audă vorbe ce vibrau poetic, vorbe care, dacă n-ar fi fost rostite de grotesca alcătuire din fața ei, ar fi semănat perfect cu șoaptele de dragoste ale soțului ei.

*

Într-o seară îl găsi acasă. Venise. Stătea alături de imaginea sa electronică și conversau despre ea. Amîndoi aveau păreri foarte bune despre ea. Amîndoi și le exprimau cu aceeași dezinvoltură și sfătoșenie. Ea era blondă, de un blond pal, ca paiul. Avea o rochie cam străvezie. În fond, era tînără. Îi privi cu ochi mirați, ușor migdalați. Era pierdută în gînduri. El avea o haină albastră cu nasturi de metal aurii. Încărunțise puțin. Era venit direct de pe cosmodrom. O privea cu ochii măriți, ezitînd s-o strîngă în brațe. De ce ezita ? Nici el nu pricepea nimic din toată această scenă în care formau cu acea mașină un grup statuar ciudat.

Ea, stupidă, îl invită deodată la masă. Aduse niște cești de o formă ciudată, cum el nu mai văzuse. Turnă un ceai roșiatic. Băură. Mașina începu să sporovăiască cu glasul lui de mai demult. Acum era ceva mai răgușit. Mai îmbătrînise. El nu-și dăduse seama de substituire. Ceva suspect era însă în toată chestia aceasta. Ceva suspect era și în roșeața și în stînjeneala ei. Da, era ciudat totul în această seară a revederii. Foarte ciudat chiar. Vru s-o întrebe de ce tace în halul acesta, dar nu spuse nici un cuvînt.

Mașina sporovăia vrute și nevrute despre ceva dragoste, parcuri sau chiar munți. Nu prea se înțelegea bine pentru că de la un timp începuse să șoptească. Ea vrusese s-o deconecteze, dar el o privise într-un anume fel rece și ea rămăsese pe scaun, țintuită, parcă hipnotizată. Mașina făcea declarații de dragoste. În capul lui începu să se lumineze ceva. Treburile acestea îi erau cunoscute de undeva. Parcă și el avusese stilul acesta șăgalnic și deodată tragic. Curios cum ea reținuse anumite lucruri doar din tot ce-și amintise și din tot ce el avusese imbecilitatea să imprime în decursul anilor. Imbecilitatea.

Mașina devenise din tandră spirituală. Povestea acum unul dintre bancurile lui vechi care acum era de mult răsuflat și răs-răsuflat. Ce stupiditate !

Femeia era din ce în ce mai calmă însă.

El lipsise zece ani. Nu putuse să transmită mesaje. Se descurcase și ea cum putuse.

Ea devenise acum agresivă cumva. El simți că ea este tare pe o poziție obscură. Îl repudia oare ? Ea devenea din ce în ce mai rece. Era parcă trasă înapoi și se micșora tot mai repede.

El se ridică cu ochii sticloși de decizie și făcu cîțiva pași spre ușă. Ea îl prinse de mînă și-i arătă cu un gest scurt al capului spre mașină. Începu să-i scoată programul, în timp ce ea își făcea de lucru cu ceștile acelea de formă curioasă.

În pragul MILENIULUI III

VIITORUL REZERVELOR ȘI UTILIZĂRII APEI

La prima vedere a părut ciudat că la ultimul congres al Uniunii internaționale a arhitecților (Praga, 1967), dezbătîndu-se tema „Arhitectura și mediul uman", să se acorde o importanță atît de mare apei. Pînă la mijlocul veacului nostru, se accepta în mod unanim rolul important al apei în dezvoltarea umanității, dar nimeni nu considera că apa este una dintre condițiile cheie ale viitorului.

Încă o dovadă a schimbărilor intervenite în relațiile dintre om și natură îl constituie raportul actual dintre consumul de apă și civilizație. Dacă cele dintîi orașe ale colectivităților umane s-au plămădit și s-au dezvoltat spontan pe luncile fertile ale marilor fluvii : Nil, Eufrat, Gange, Iang-tze, astăzi, după numai 7—8 milenii, dependența noastră de acest element primordial este mult mai complexă. Dintre cele 1 361 milioane km^3 de rîuri, mări și oceane existente pe planeta noastră, doar 2 la sută revin apei potabile, ale cărei resurse naturale sînt practic aceleași ca în urmă cu aproape zece milenii ; în schimb populația globului a crescut numai în ultimele două milenii de 16 ori. Consumul de apă potabilă pe cap de locuitor sporește vertiginos. În 1915, în țările industriale consumul de apă era, în medie, de 60 de litri pe zi, iar în anul 1965 el se cifrează la 500—700 de litri pe zi pentru fiecare locuitor.

În prezent, 200 milioane de oameni suferă cronic de lipsă de apă, iar alți 500 milioane suferă de boli și urmări nefaste determinate de consumul de apă sălcie, contaminată, improprie pentru băut.

Iată, pe scurt, de ce, la un congres dedicat raporturilor dintre arhitectură și mediu, a fost abordată problema viitorului apei.

Studiile efectuate de U.N.E.S.C.O. în cadrul deceniului hidrologic internațional indică o criză mondială a apei potabile către sfîrșitul secolului nostru, ceea ce va necesita, probabil, o acțiune masivă de potabilizare a apei mărilor și oceanelor. Industria și agricultura modernă sînt mari consumatoare de apă, și acest lucru se va accentua în viitor. Sub ochii noștri, apa se transformă dintr-o resursă naturală aflată la discreția oricui într-o materie primă industrială valoroasă și într-o condiție a existenței normale a celor șase miliarde de oameni, dublu față de cei existenți în prezent, care vor popula planeta la sfîrșitul secolului.

În Kuweit, la Hong-Kong, în Izrael apa potabilă este încă în zilele noastre tratată ca un element de bază. În aceste țări și teritorii, conservele de apă în bidoane sau ambalaje plastice sînt singurul mod de păstrare și preocupare a apei potabile. Ea se „fabrică" prin desalinizare, se „conservă", se transportă și se vinde. Este firesc să fie economisită

fiindcă este costisitoare. În același timp în alte zone ale globului se risipesc cantități uriașe de apă potabilă, lăsate să se evapore, să se polueze și să se irosească în salinitatea ridicată a mărilor și oceanelor.

Michel Batisse, conducătorul diviziei de cercetare a resurselor naturale din cadrul U.N.E.S.C.O. și principal animator al vastului program de studii cuprins în deceniul hidrologic internațional, este de părere că oamenii trebuie să învețe ce reprezintă valoarea apei. Acest lucru este foarte clar cuiva care a trăit în deșert, dar pare straniu pentru cel născut într-un oraș civilizat, unde prezența apei constituie o comoditate elementară.

La sfîrșitul studiilor preconizate în programul deceniului hidrologic internațional, în 1975 vor putea fi precizate o serie de date asupra perspectivelor consumului de apă. Cîteva direcții principale însă (cu privire la creșterea necesităților și la posibilitățile de a le satisface) pot fi apreciate de pe acum.

Consumul total al planetei, pentru toate nevoile (industriale, agricultură, populație), se dublează la fiecare 20 de ani. Se poate estima că începutul mileniului va marca o creștere de aproape trei ori a necesității față de cea existentă în prezent. Circulația naturală a apei caracterizată prin procesul de evaporare-condensare poate oare fi dirijată de oameni în sensul grăbirii lui, al micșorării duratei unui ciclu complet ?

Cantitățile necesare pot fi asigurate din sursele de suprafață, rîuri, fluvii sau din cele de adîncime. În condițiile utilizării unor resurse energetice nelimitate poate fi realizată pomparea apei de la mare adîncime, dar, din punct de vedere al economiei de muncă socială, acest procedeu nu este rentabil. Nevoile de apă sporite vor fi acoperite din desalinizarea apelor mărilor și ale oceanelor, aflate în cantități inepuizabile ; cu ajutorul unor mari centrale atomice, desalinizarea devine competitivă cu celelalte metode clasice de tratare a apei în scopul de a o face aptă pentru consum.

Grăbirea circulației apei, a scurtării ciclului ei natural de transformare este realizabilă. Un proiect al F.A.O. (Organizația Internațională pentru Agricultură și Alimentație) indică posibilitatea selecției artificiale a unor soiuri de cereale, adaptate la variate condiții de sol, care să aibă un metabolism rapid de eliminare în atmosferă a umidității. Dacă reținerea acesteia de către vegetația care acoperă suprafețe întinse ale pămîntului poate fi scurtată, procentul de umiditate a atmosferei — sporit, iar condensarea rapidă a vaporilor — obținută artificial prin electrizarea straturilor medii ale atmosferei, ploaia poate fi declanșată la comandă. Studiul F.A.O., mai sus menționat, recomandă cultivarea deliberată a noilor tipuri de cereale pe mari suprafețe în ultimele două decenii ale secolului, astfel încît să se realizeze un dublu scop : lichidarea foametei cronice care bîntuie încă în unele regiuni și dirijarea precipitațiilor atmosferice cu un regim zilnic.

Se ating în același timp obiective importante : fertilizarea pustiurilor, a zonelor cu precipitații anuale sub 400 mm și creșterea rapidă a productivității agriculturii. Experiențele efectuate arată că natura ne oferă și în această privință modele de soluționare : ploaia zilnică, ecuatorială, este cea mai eficace. Dozarea științifică a ploilor zilnice, dublată de o expunere solară artificială adecvată și însoțită de o utilizare a unor cereale ameliorate, cu metabolism precipitat, poate conduce la 10—12 recolte pe an, deci aproape una la 30 de zile, indiferent de anotimp, în zonele calde și temperate ale planetei.

Rolul apei în acest proces este decisiv și el generează noi întrebuințări, față de care cele prezente par cu adevărat minore.

Dar nu numai producerea apei, ci și transportul ei reprezintă o mare problemă, care canalizează și irosește o mare parte din energia planetei. Pomparea apei în locuințe cu multe etaje, înmagazinarea ei în rezervoare și castele de apă reprezintă, după părerea inginerului japonez Mitzubaki, o mare risipă de muncă și energie pentru societatea omenească.

Sprijinit pe experiențe de laborator și pe calcule tehnice-economice, Mitzubaki pretinde că întreaga succesiune a operațiilor de utilizare a apei : captare, tratare pentru purificare, pompare în rezervoare și apoi prin păienjenișul conductelor de alimentare la miliarde de robinete, colectarea apelor uzate, epurarea lor și conducerea prin canale reprezintă un proces complet depășit sub aspect tehnic și științific.

O cît de succintă analiză a istoriei lucrărilor hidrotehnice atrage atenția asupra faptului că, într-adevăr, în ultimii 6 000—7 000 de ani tehnica captării, a transportului și a utilizării apei, cu toate progresele realizate, a rămas principial aceeași. Ea, afirmă inginerul japonez, este complet anacronică și trebuie eliminată. În sprijinul acestei viziuni aparent ciudate este adus argumentul legat de creșterea de la trei miliarde la peste șase miliarde a populației globului, din care spre sfîrșitul mileniului peste 80% va fi populație urbană, iar totalitatea locuitorilor Pămîntului vor beneficia de alimentare cu apă și canalizare. Creșterea concentrării urbane, gruparea în orașe mari și foarte mari a peste jumătate din populația terestră ridică importante dificultăți în calea alimentării normale cu apă. Este vorba nu numai de debite uriașe, ci de transportul lor de la mari distanțe și de colectarea, după utilizare, a apelor poluate. Exprimată energetic, toată această operație este lipsită de sens : pomparea apei pentru ca apoi să fie lăsată să cadă, distribuire pentru a fi colectată. Apa fiind necesară în locuințe care sînt individuale sau familiale, soluția pare imposibil de formulat. Și totuși Mitzubaki propune fabricarea individuală sau aproape individuală a apei, în locuințe, direct din hidrogenul și oxigenul extrase din atmosferă. Sinteza apei din cele două gaze se face la locul consumului numai în măsura necesarului, automat, sub influența unor descărcări electrice. După utilizare, apa este supusă în puncte de colectare la operația inversă, reziduurile fiind extrem de puțin voluminoase și ușoare.

Experimental realizabilă, soluția japoneză necesită pentru a fi generalizată o serie întreagă de condiții și în primul rînd o energetică foarte dezvoltată. Principial este posibilă și foarte tentantă, deoarece elimină total toate instalațiile de aducțiune a apei în teritoriu, orașe și clădiri.

Chiar dacă soluția aceasta va fi cîndva adoptată, hidrotehnicienii continuă elaborarea proiectelor de amenajare complexă hidrotehnică a marilor bazine fluviale ; există un studiu pentru rîul Ohio, altul pentru Mekong, iar fluviile din Extremul Orient sovietic sînt amenajate într-un sistem unic cu posibilități de transfer al unor debite uriașe dintr-un bazin în altul.

Nu este exclus ca, pe măsură ce noi mijloace tehnice și resurse financiare vor fi puse la dispoziție, sfîrșitul secolului și al mileniului să reprezinte, dacă nu închegarea unui sistem hidrografic mondial care să asigure alimentarea cu apă a tuturor zonelor locuite, cel puțin pași mari în această direcție.

Apa, element fundamental al mediului natural, reprezintă un bun al tuturor oamenilor. El este prea prețios pentru a nu fi gospodărit și exploatat în comun, în avantajul civilizației și al bunăstării.

ING. VIRGIL IOANID

CIVILIZAŢII DISPĂRUTE

O nouă enigmă a lui Piri Reis în Grecia antică

Jean Richer este un erudit francez, specialist în literatura şi mitologia vechii Elade. Într-o carte recentă („Geografia sacră a lumii greceşti"), acest savant face cunoscută publicului o descoperire care, dacă va fi confirmată, ne va obliga, probabil, să revizuim toate teoriile legate de originea civilizaţiei occidentale.

Să presupunem, scrie el în substanţă, că pe circumferinţa unui cerc cu centrul în Delphi însemnăm cele douăsprezece semne ale zodiacului, ţinînd seama de marile direcţii astronomice (echinocţii şi solstiţii) şi de corespondenţele lor pe harta lumii greceşti. Să dăm acestui cerc o rază egală cu distanţa Delphi — Leucade (spaţiul restrîns al articolului nu îngăduie să justificăm această alegere) şi să vedem ce găsim în cele douăsprezece regiuni astfel localizate.

1. În regiunea Berbecului, marea insulă Cephalonia. Or, capul (*kephale*, în limba greacă) este semnul tradiţional al Berbecului. Mai găsim şi oraşul Krane, ale cărui vechi monede au pe o faţă un cap de berbec şi pe cealaltă pecetea unui picior de berbec.

2. În regiunea Taurului, Olympia, care, înainte de a fi devenit oraşul lui Zeus, a fost la origine acela al Herei-cu-ochii-de-vacă.

3. În Gemeni, Sparta, orașul lui Castor și Pollux.

4. În Cancer (semn al Lunii), Cythera, unde Venus a fost la început o zeiță selenară.

5. În Leu (semn solar), orașul Hermione ; dintre cele patru temple ale lui, trei erau consacrate lui Apollon, zeul luminii, iar al patrulea lui Helios (Soarele).

6. În regiunea Fecioarei, Athena (orașul zeiței Athena) și Delos, unde stăpînea o triadă de divinități feminine întruchipînd atribute ale virginității.

7. În Balanță (semn venusian), Theba, orașul Aphroditei, și Ptoion, în Beotia, unde se găsea un sanctuar al Balanței.

8. În Scorpion (care, la început, a fost semnul Vulturului), orașul Chalcis, ale cărui monede reprezentau un vultur răpind un șarpe.

9. În Săgetător, Pelion, numit de greci „tărîmul Centaurilor".

10. În Capricorn, oracolul din Edessa, ale cărei monede reprezentau o capră.

11. În Vărsător, Elea, ale cărei monede au pe o parte Pegasul, iar pe cealaltă tridentul lui Poseidon.

12. În sfîrșit, în Pești (semn al Cassiopeei), se găsește mai ales marea și puțin pămînt, unde se află orașul Kassope.

Chiar și aceste coincidențe sînt tulburătoare. Dar iată și mai mult. Din motive cu neputință să fie explicate pe scurt, Jean Richer a ajuns într-o zi să conchidă că Sardes, în Asia Mică, trebuie să fi fost, la rîndul său, într-o epocă străveche, centrul unui zodiac sacru. El trasă deci liniile zodiacale și, știind că punctele cele mai importante sînt intersecțiile acestor linii cu țărmurile, prevăzu că orașele Patara și Xanthos au drept simbol Leul, orașul Side — pe Athena, iar Lampsacul — Pegasul. Or, iată ce se găsește în catalogul monedelor lui British Museum : orașele Lyciei (Patara, Xanthos) oferă în monedele lor un repertoriu complet al simbolurilor Leului ; marea zeiță a lui Side era Athena, care-și avea acolo templul, iar monedele îi reproduceau efigia ; în sfîrșit, toate vechile monede din Lampsac purtau imaginea unui cal înaripat.

Cu asemenea coincidențe Jean Richer a umplut sute de fișe, iar cartea lui groasă e plină de ele. Ne aflăm, fără îndoială, în fața uneia dintre cele mai stranii cărți. Doar specialiștii vor reuși poate, desigur cu prețul unei munci îndelungate, să decidă dacă sistemul lui Recher e doar datorat întîmplării. De pe

acum ne putem aştepta la reacţii violente. De ce ? Pentru că, dacă acest cercetător a văzut just, descoperirea lui este inexplicabilă: localizările prevăzute pe hartă, la distanţe ce ating uneori o mie de kilometri, presupun într-adevăr existenţa hărţii, şi încă a unei hărţi exacte, pe care doar cea mai perfecţionată trigonometrie poate s-o stabilească. E, desigur, adevărat că Eratosthene a ştiut să măsoare în Egipt meridianul terestru cu o precizie extraordinară. Dar geografia sacră descrisă de Richer precede cu cel puţin o jumătate de mileniu laborioasele calcule ale lui Eratosthene. Pe lîngă faptul că această geografie a unei epoci atît de îndepărtate presupunea o ştiinţă comparabilă cu a noastră, mai trebuia ca răspîndirea ei să fi fost universală printre primii invadatori indo-europeni ai Mediteranei orientale ca să-i poată călăuzi în întemeierea oraşelor, în aşezarea acelor popoare, în alegerea divinităţilor tutelare.

Toate acestea sînt incompatibile cu imaginea pe care ne-o facem actualmente despre această epocă : aşadar vom asista cu certitudine la o necruţătoare ofensivă împotriva rezultatelor propuse de Jean Richer. De aceea îi dorim acestui savant să aibă curaj : îi va fi necesar. În ceea ce mă priveşte, voi remarca doar două lucruri. În primul rînd, studiind îndelung eu însumi, pentru cu totul alte ţeluri decît Jean Richer, semnificaţia posibilă a dispoziţiilor rectilinii pe o hartă (vezi cartea „Cu privire la farfuriile zburătoare"), am putut măsura dificultăţile acestei cercetări pline de capcane. Se pare că Richer a renunţat la acest procedeu, mărginindu-se, nu fără înţelepciune, să stabilească dosarul istoric al problemei. Pînă la urmă însă, dificultatea tot va trebui să fie înfruntată, şi atunci vom vedea istoria recurgînd direct la arsenalul matematicii.

Pe urmă, presupunînd că Richer a dezvăluit un fapt real, care i-ar fi semnificaţia ? Aceeaşi ca a problemei ridicate de hărţile lui Piri Reis *, dacă de fapt nu e vorba de o singură şi unică problemă. Hărţile lui Piri Reis ar putea foarte bine să nu fie decît ultima epavă a acestei ştiinţe scufundate care a însămînţat odinioară în Orientul Mijlociu germenii ştiinţei noastre.

AIMÉ MICHEL

(După revista PLANÈTE)

---

* În legătură cu Piri Reis, vezi colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice" nr. 290, din 15 decembrie 1966, pag. 26—29.

ÎNTRE FANTASTIC ȘI REALITATE:

CREIERUL TRĂIEȘTE IZOLAT

Veterinarul mai privi o dată maimuța — macacus Libbi [1] — după ce aceasta își termină cina. S-a convins astfel că ea se află într-o stare excelentă, lucru deosebit de important, căci pentru reușita experienței ce avea să înceapă a doua zi organismul maimuței trebuia să funcționeze absolut normal. Operația care trebuia să urmeze avea să fie extrem de gingașă, aproape la granița fantasticului, iar profesorul White va obține ceea ce alte sute de savanți înaintea lui nu reușiră să facă. Unic în lume, el va fi primul specialist din istoria medicinei care va reuși să izoleze creierul de corp, fără ca acesta (creierul) să moară. Maimuța însă va muri; va muri pentru a dovedi că, izolat de corp, creierul poate trăi, poate „gîndi". La ora 8 dimineața, maimuța fu anesteziată. Ea adormi imediat după injecție. Asistentul i-a ras blana de pe abdomen, de pe spate și de pe cap, iar acum ea stă culcată pe masă, legată de mîini și picioare. I se introduce un tub în artera femurală pentru a i se măsura tensiunea. Acul aparatului trasează două linii formînd un unghi ascuțit: deci tensiunea este bună. Temperatura creierului este, de asemenea, normală.

Creierul maimuței, după cum explica profesorul White, este o copie mult micșorată a creierului uman. De aceea, pentru a izola creierul uman, va fi necesar să se repete cu exactitate tot ceea ce s-a făcut pe maimuța Libbi. In ambele cazuri, lucrul cel mai greu este ca nu cumva într-un anumit moment să apară o insuficiență în alimentarea cu sînge a creierului, deoarece, lipsit de acesta, creierul moare după trei minute.

Operația începe la ora zece. Profesorul White face o tăietură verticală în gîtul maimuței, dezgolește țesuturile și începe să taie unul după

[1] Specie de maimuță cu capul turtit, care trăiește în sud-estul Asiei.

altul canalele prin care circulă „vlaga vieții". Lucrînd, el arată că în primele cinci ore ale experienței va suprima capul maimuței, făcînd să rămînă numai „materia cenușie".

În cele din urmă această muncă migăloasă ia sfîrșit și apare dezgolită materia cenușie care continuă să trăiască, deși maimuța Libbi nu mai poate să vadă, să audă sau să scoată vreun sunet. Tensiunea arterială, temperatura, activitatea creierului sînt absolut normale. Atingînd ușor craniul, profesorul White continuă: „Viața este aici, aici este totul. Cum se poate asta? De ce funcționează creierul și cum trebuie el să funcționeze? De ce moare cînd «vine» moartea? Ce se întîmplă cu el, de exemplu, cînd este distrus în timpul unui accident de automobil, în cazul apariției unei embolii sau cînd «își iese din minți»? Sînt convins că dezlegarea unor astfel de taine se va putea realiza numai cu ajutorul a ceea ce noi facem astăzi". Urmează apoi faza finală a experienței.

Sîngele care hrănește creierul curge prin cele două artere carotide și se reîntoarce, pentru a se îmbogăți cu oxigen, prin cele două vene jugulare. La ora 14, craniul maimuței rămăsese încă legat de coloana vertebrală, de arterele exterioare, de vene. În momentul în care cutia craniană este desprinsă de corp, este însă necesar ca creierul să fie alimentat cu sîngele unui alt animal.

Este adus donatorul: o maimuță de cinci ori mai mare decît maimuța Libbi. Ultimele intervenții chirurgicale au durat doar două minute și o secundă. Cu ajutorul unor tuburi în formă de T, profesorul White a legat venele și arterele care hrănesc cu sînge creierul maimuței supuse intervenției de sistemul sanguin al altei maimuțe. De acum înainte, maimuța Libbi este doar creier! Nimeni nu a mai acordat nici o atenție corpului aflat pe masă. Dacă profesorul ar fi vrut, desigur că l-ar fi putut face și pe el să trăiască. Astăzi însă nu-l interesa acest lucru. Toată atenția îi era concentrată asupra creierului a cărui activitate electrică — după ce a fost izolat de corpul maimuței — era chiar mai intensă decît atunci cînd creierul era legat de corp. „Fără îndoială că creierul «gîndește». Despre ce anume? Este greu de precizat" — completează profesorul White. Deocamdată, ceea ce rămăsese din maimuța Libbi, și anume creierul, se afla încă sub efectul anesteziei. Cînd se va trezi, maimuța s-ar putea să-și dea seama că este lipsită de anumite simțiri, așa cum este corpul în cazul unei paralizii totale. Nu o va durea însă nimic, deoarece toți nervii au fost îndepărtați și ca atare creierul nu mai poate simți durerea. Faptul că maimuța „gîndește" îl indică activitatea electrică a creierului (Cînd creierul nu gîndește, el nu emite unde electrice, astfel că activitatea lui electrică este egală cu O). De data aceasta, pe profesorul White îl interesau însă alte probleme. El a vrut să știe de cît oxigen și glucoză are nevoie creierul și după cît timp de la congelarea lui el poate fi readus la viață. Acest din urmă aspect are o mare însemnătate pentru operațiile posibile pe creierul uman, de exemplu, în cazul emboliei, la cardiaci, sau pentru prevenirea ei. Și tocmai pentru aceasta profesorul a pus creierul într-o pungă mică de celofan, a umplut-o cu gheață, a coborît temperatura pînă la 14° și a oprit alimentarea cu

sînge, tăind tubul care lega creierul maimuței operate de cealaltă maimuță (donatoarea de sînge). In această stare creierul s-a luptat cu moartea mai bine de o jumătate de oră, după care s-a lăsat învins.

Desigur că experiența aceasta a „creierului separat" este un eveniment în istoria medicinei. Rezultatele ei, pe lîngă foloasele pe care le aduce științei, s-ar putea să aibă însă și urmări negative. Profesorul White este de părere că primejdia care există, legată desigur de urmările experienței sale, este alimentată de faptul că în prezent există deja posibilitatea controlării impulsurilor psihice, acțiunilor omului după injectarea anumitor substanțe chimice sau introducerea unui electrod într-o anumită porțiune a creierului său. Nu este exclus însă că această descoperire științifică să ajungă, eventual, în mîinile unor oameni care vor căuta s-o folosească în scopul de a forma oameni-roboți. In prezent a devenit deja posibilă transplantarea unui cap de pe unii umeri pe alții. De acum înainte însă se poate izola și creierul omului. Pentru ca acesta să nu moară, îi trebuie doar sînge, un sînge obișnuit, normal.

Se știe doar că un creier hrănit cu sînge cu ajutorul unor mijloace mecanice trăiește cel mult 3—4 zile. Pentru a trăi nelimitat, el trebuie să se hrănească cu sîngele unui alt om, cu o sănătate excelentă. Se pune aici însă o altă problemă : vom fi îndreptățiți să folosim un om cu o sănătate excelentă pentru a menține viața unui alt creier, fie el și creierul unui Einstein ?

Se poate afirma că creierul este așa cum s-a născut el odată cu corpul nostru ; ceea ce știe el este urmarea activității simțurilor, văzului, pipăitului, auzului. Prin urmare, întrebarea „ce va gîndi creierul fără corp" pare justificat să se pună. Legat de aceasta, profesorul White este de părere că creierul nu are nevoie de corp așa cum corpul are nevoie de creier. „Substanța" care se formează în om cînd el se află încă în stare embrionară și în momentul cînd se naște copil, ceea ce-l face pe el individ, deosebit de alții, s-a format deja și se află în creierul lui : inteligența lui, personalitatea lui. Cînd se separă creierul de corp, această inteligență, această personalitate, rămîne intangibilă. Se înțelege, corpul i-a slujit drept instrument de cunoaștere, dar experiența și informația acumulată nu dispar împreună cu corpul. Intangibile rămîn și imaginația și capacitatea de a asocia idei.

Va putea fi acest creier transplantat într-o altă cutie craniană ?

După părerea profesorului White, acest lucru este posibil, numai că va fi foarte greu să fie salvate venele, arterele și nervii care trebuie tăiați unul după altul pentru a ajunge pînă la creier. Și chiar dacă se va ajunge aici, nu se va reuși sudarea lor cu venele, arterele, capilarele unui alt corp : lipsit de o aprovizionare normală cu sînge, creierul moare după trei minute.

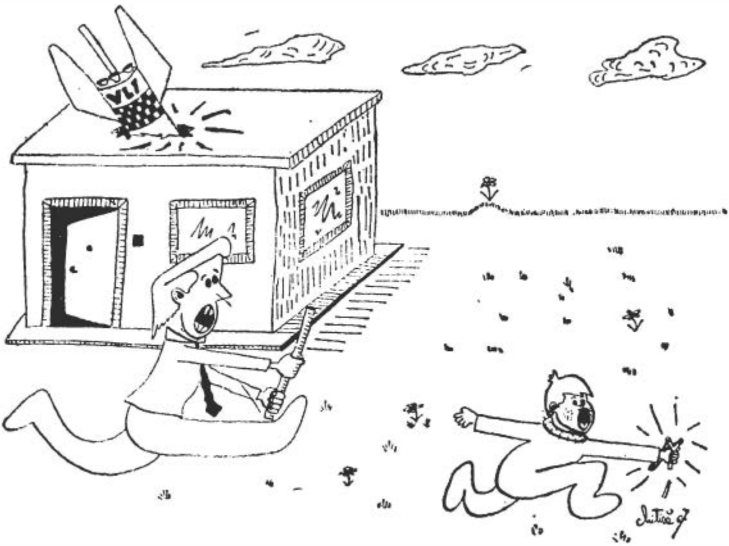
Există doar un singur mijloc de a transplanta creierul unui om la altul : transplantarea întregului cap. Aceasta este un proces pe deplin realizabil și mult mai simplu decît izolarea creierului.

(După „NEDELEA")

UMOR

Desen de **CRĂIȚĂ MÎNDRĂ-VASILE**

— *Cîte obrăznicii ai să mai faci, neastîmpăratule ?*

Desen de MIHAI CONSTANTIN

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii

2012

COLECȚIA

CLUB Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacţiile Ştiinţă şi tehnică
sau cei care au dat să continue CPŞF, au reuşit, cu multă dăruire,
muncă şi cheltuială, aceşti entuziaşti.

Lor trebuie să le mulţumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecţie.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email şi reparăm greşeala)

●● FEBRUARIE 1968

PREȚUL 1 LEU | 41007